

رساله

عَجَمَا

گردآوری و تألیف:

شکوه جغتائی

سرشناسه : جغتائی، شکوه، ۱۳۶۹ -
 عنوان و نام پدیدآور : رساله عجم / گردآوری و تألیف شکوه جغتائی.
 مشخصات نشر : تهران: سنا، ۱۳۹۰.
 مشخصات ظاهری : ۶۴۷ ص.
 شابک : 978-600-5739-05-3
 وضعیت فهرست نویسی : فبیا
 یادداشت : کتابنامه: ص. ۶۴۴-۶۴۷
 موضوع : هستی شناسی
 موضوع : هستی شناسی (فلسفه اسلامی)
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۰ ج ۷ / ۵۵ / ۵۵ BBR
 رده بندی دیوبی : ۱۸۹/۱
 شماره کتابشناسی ملی : ۲۲۸۳۵۸۹

نام کتاب: رساله عجم

گردآوری و تألیف: شکوه جغتائی

ناشر: انتشارات سنا

ویراستار و صفحه آرائی متن: شکوه جغتائی

نوبت چاپ: اول - تابستان ۱۳۹۰

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۶۰۰۰ تومان

□ مرکز پخش: تهران - خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - ابتدای خیابان شهید
 وحید نظری شرقی - پلاک ۱۰۰ - طبقه ۲ تلفن: ۶۶۴۱۹۵۹۵ - تلفکس: ۶۶۴۱۹۳۳۷

شابک: ۳-۰۵-۵۷۳۹-۶۰۰-۹۷۸-978-600-5739-05-3 ISBN

به نام ناخدای اقیانوس کهکشانشما
بر نفس فویش غلبه کنید در غیر اینصورت او بر شما غلبه خواهد کرد.

وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا

و به نفس و آنچه او را نیکو بپا فرید. (۷) سوره شمس

سخن مولف:

این کتاب دو نام دارد: نام اصلی آن رساله عجم است و نام دیگر آن فلسفه فیزیک ملاصدرا ی شیرازیست. موضوع این رساله در زمینه علوم کائنات یعنی وجود و هستی آسمانیهاست.

یکی از مهمترین مسئله های مطرح شده در این کتاب، آن است که خداوند قادر تواناست، و تدبیر عالم در دست اوست، و به اراده او مخلوقات خلق و فنا را می پذیرند.

برای آشنایی بیشتر شما با مطالب این کتاب سؤالاتی را مطرح می کنیم:

- ۱- چه چیزی باعث حرکت اجرام، اجسام و ... می شود؟ پروردگار؟
- ۲- آیا خداوند اجرام و غیره را حرکت و آنها را در آسمان جابجا می کند؟
- ۳- آیا به اراده و دستور اوست، ستارگان منفجر و یا متولد می شوند؟
- ۴- آیا پاسخ این سؤالات بلی است؟ یعنی پروردگار که قادر تواناست مانند یک بازیکن شطرنج با مهره های آسمانی بازی و آنها را در روی صفحه آسمان جابجا می کند؟ پس در این صورت جای هیچ سوالی باقی نمی ماند.

اما اگر پاسخ منفی باشد:

چه چیزی جز خداوند در کائنات حکمرانی می کند؟

پاسخ این سوال را در هفت مرحله این کتاب که یک برهان قاطع است بیان نموده ایم. و جای دارد در انتهای بیاناتم عرض کنم هیچ برهان قاطعی مانند قرآن نتوانی یافت و به حمدا... این کتاب با آیات الهی احاطه شده.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۲	ده فرمان
۱۳	سیاس
۱۵	مقدمه
۱۸	قرآن
۲۶	فلسفه چیست؟
۲۸	کلام
۲۹	جدول
۳۰	فیثاغورث
۳۴	سقراط حکیم
۴۰	افلاطون الهی
۵۱	ارسطو
۵۸	میرداماد
۶۴	ملاصدرا
رفیع	
بحث در وجود خدا و ایجاد عالم آخرت و عالم دنیا به قدرت خلاقه خویش و در این	
۷۱	مشهد شواهدی است چند
۷۱	شاهد اول (درباره صنع و ابداع خدا، طی چند اشراق)
۷۱	اشراق اول
۷۳	اشراق دوم
۷۵	نص تنبیهی
۷۵	اشراق سوم
۷۶	اشراق چهارم
۷۷	اشراق پنجم
۷۹	اشراق ششم
۸۲	قضیه فرقانیه
۸۳	حکمت قرانیه

۸۴.....	حکمت مشرقیه
۸۵.....	اشراق هفتم
۸۹.....	اشراق هشتم
۹۰.....	اشراق نهم
۹۱.....	سراخر
۹۲.....	اشراق دهم
۹۴.....	اشراق یازدهم
۹۵.....	اشراق دوازدهم
۹۶.....	اشراق سیزدهم
۹۹.....	شاهد دوم (در بیان صور مفارقه و مثل افلاطونیه طی چند اشراق)
۹۹.....	اشراق اول
۱۰۱.....	اشراق دوم
۱۰۶.....	اشراق سوم
۱۱۱.....	اشراق چهارم
۱۱۳.....	تحصیل عرشی
۱۱۵.....	تنبيه
۱۱۷.....	بحث و تحصیل
۱۲۰.....	اشراق پنجم
۱۲۷.....	اشراق ششم
۱۳۲.....	اشراق هفتم
۱۴۰.....	فلسفه میرداماد
۱۴۰.....	حدوث دهری
۱۵۴.....	نتایج نظریه دهری
۱۷۲.....	بحثی درباره عقیده ملاصدرا نسبت به حدوث دهری
۱۷۵.....	اصالت ماهیت
	فَیْدُوم
۱۹۳.....	فی الامکان و الوجوب
۱۹۴.....	رمز مشرقی

۱۹۴.....	تنبيه
۱۹۶.....	در امکان وجوب
۱۹۷.....	اشاره‌ای اشرافی (الهامي)
۱۹۸.....	آگاهی دادن
۲۰۰.....	فی القوه و الفعل
۲۰۲.....	تذکر
۲۰۳.....	تنبيه
۲۰۴.....	در قوه و فعل
۲۰۶.....	یادآوری
۲۰۸.....	آگاهی دادن
۲۰۹.....	فی الحركه و السكون
۲۱۰.....	تفریع
۲۱۰.....	توضیح
۲۱۱.....	در حرکت و سکون
۲۱۲.....	تفریع (شاخه‌ای از اصل پیشین)
۲۱۲.....	روشن کردن (موضوع)
۲۱۳.....	فی اثبات الطبیعه لکل متحرک و انبیا حقیقه بی‌اله
۲۱۵.....	عقد و حل
۲۱۶.....	بحث و تحصیل
۲۱۷.....	برهان عرشی
۲۱۸.....	برهان آخر مشرقی
۲۱۹.....	تنبيه عقلی
۲۲۰.....	در اثبات طبیعت برای هر متحرکی، و آنکه طبیعت حقیقی سیال است
۲۲۳.....	گره، و گشودن آن
۲۲۴.....	گفتگو و آموختن
۲۲۵.....	برهان عرشی
۲۲۶.....	برهان مشرقی (الهامي) دیگر
۲۲۷.....	آگاهی دادن عقلی

- ۲۲۸..... فی تأکد القول بتجدد الجواهر الطبيعية لمقومه للاجرام المساويه و الارضیه
- ۲۲۳..... حکمه مشرقیه
- ۲۳۵..... تفریع عرشی
- ۲۳۸..... قاعده عرشیه
- ۲۴۰..... تحصیل
- ۲۴۲..... محکم نمودن سخن درتجدد جواهر طبیعی که مقوم و برپادارنده اجرا آسمانی و زمیند
- ۲۴۶..... حکمت مشرقی
- ۲۴۸..... تفریعی عرشی
- ۲۵۱..... قاعده عرشی
- ۲۵۳..... تحصیل
- ۲۵۵..... فی ان الفاعل المباشر لجميع الحركات هی الطبیعه
- ۲۵۵..... تفریع
- ۲۵۵..... بحث و تحصیل
- ۲۵۶..... حکمه قرآنیه
- ۲۵۸..... در اینکه فاعل مباشر (بی واسطه) در تمامی حرکات عبارت از طبیعت است
- ۲۵۸..... تفریع (شاخهای از این اصل)
- ۲۵۸..... بحث و تحصیل
- ۲۵۹..... حکمت قرآنیه
- ۲۶۱..... فی ان الحركه المستدیره اقدم الحركات و ادومها و اتمها و اشرفها
- ۲۶۳..... در اینکه حرکت دوری پیشترین حرکات و پایدارترین و تمامترین و برترین آنهاست
- ۲۶۵..... مبحث حرکت
- ۲۶۵..... الف - مفهوم حرکت
- ۲۶۶..... ب - جهات مربوط به حرکت یا مباحثی حرکتی
- ۲۶۷..... اول = صفت حرکت
- ۲۶۸..... - نسبت حرکت
- ۲۶۸..... الف - نسبت عام
- ۲۶۹..... ب - نسبت خاص
- ۲۶۹..... - حرکت نسبی

- ۱- معنی اول..... ۲۶۹
- ۲- معنی دیگر..... ۲۷۰
- ۳- معنی دیگر وضع..... ۲۷۰
- حرکت وضعی..... ۲۷۰
- موارد اجتماع حرکت حقیقی با حرکت نسبی و افتراق هر یک از آنها نسبت به یکدیگر..... ۲۷۱
- مورد اول..... ۲۷۱
- مورد دوم..... ۲۷۱
- حرکت اتصالی و انفصالی..... ۲۷۲
- تاثیر اتصال یا انفصالی..... ۲۷۳
- دوم = مقوله حرکت..... ۲۷۴
- سوم = موضوع حرکت..... ۲۷۴
- چهارم = محرک..... ۲۷۷
- توضیح اعتقاد کسانی که منکر صانع وجودند..... ۲۷۷
- مذهب مکانیکی و هدفی..... ۲۷۷
- اثبات کنندگان متحرک یا صانع وجود..... ۲۷۹
- مطابقت نظر صدرالدین شیرازی با مذهب مکانیکی..... ۲۸۰
- حرکت دوریه..... ۲۸۱
- بطلان وجود افلاک آسمانی از نظر فیلسوف شیرازی..... ۲۸۲
- اثبات صانع جهان از قانون نظم حرکت..... ۲۸۶
- حرکت نفسانی..... ۲۸۷
- اختلاف حرکات نفسانی با حرکات مادی..... ۲۸۸
- خلاصه نتایج بحث حرکت..... ۲۹۱
- محتوای مبحث حرکت..... ۲۹۵

مارون

- فی اثبات الزمان..... ۳۳۱
- در اثبات زمان..... ۳۳۷
- فی تاکید القول بانه لا يتقدم علی ذات الزمان شیء الا الباری عز مجده..... ۳۴۲

در تاکید زمان به اینکه: بر ذات زمان چیزی جز باری تعالی پیشی ندارد... ۳۴۶	
مبحث زمان..... ۳۵۰	
- زمان عرفی..... ۳۵۱	
- نسبیت زمان..... ۳۵۲	
- نسبیت عام و نسبیت خاص..... ۳۵۲	
- نسبیت خاص..... ۳۵۳	
- عمر عرفی..... ۳۵۴	
- زمان حقیقی و همگانی جهان..... ۳۵۴	
- ادله اثبات زمان..... ۳۵۵	
- دلیل سرعت و بطوء..... ۳۵۶	
- دلیل تقدم و تاخر..... ۳۵۶	
- رابطه زمان با حرکت..... ۳۵۷	
۱- علت خارجی حرکت کلی با زمان عام..... ۳۵۸	
- اعمیت زمان از جسم و غیر جسم..... ۳۶۰	
۲- حوادث و حرکات جزئی که رکن دیگر زمان می باشند..... ۳۶۰	
- مبادی تاریخ..... ۳۶۰	
- تقارن: تقدم، تاخر اشیاء از نظر صدرالدین..... ۳۶۲	
- زمان عارض بر جسم و زمان متحد با جسم..... ۳۶۳	
- بعد زمان..... ۳۶۳	
۳- نفس یا ذهن انسانی رکن دیگر زمان است..... ۳۶۴	
- تطبیق و مقایسه عقیده صدرالدین با فلاسفه جدید..... ۳۶۵	
محتوای مبحث زمان..... ۳۶۷	
آرقلون	
مبحث مکان..... ۳۸۷	
- مکان عرفی..... ۳۸۷	
- مکان حقیقی..... ۳۸۷	
- مکان مطلق..... ۳۸۸	
- مکان خاص..... ۳۸۹	

- ۳۹۰.....نسبیت مکان
- ۳۹۰.....رابطه جسم با مکان
- ۳۹۲.....آثار و خواص مکان مطلق
- ۳۹۳.....رابطه بین زمان و مکان
- ۳۹۳.....بعد یا فضاء مطلق
- ۳۹۴.....اثبات وجود فضا
- ۳۹۵.....نظر اول = انکار فضا
- ۳۹۵.....نظر دوم = خلاء واقعی
- ۳۹۶.....نظر سوم = بعد ذهنی موهوم
- ۳۹۷.....نظر چهارم = بعد بدون ماده
- ۳۹۷.....نظر پنجم = عدول از فضاء مجرد به موجود مادی
- ۳۹۸.....نظر ششم = وحدت زمان با فضا و حرکت
- ۳۹۹.....نظر صدرالدین شیرازی در مورد وحدت زمان و فضا و حرکت
- ۴۰۰.....خلاصه نظر صدرالدین در مورد مکان
- ۴۰۱.....خلاصه اختلافات صدرالدین با پیروان مشاء در مورد مکان
- ۴۰۲.....محتوای مبحث مکان

هیفون

- ۴۲۱.....مبحث جسم
- ۴۲۱.....ماده چیست؟
- ۴۲۵.....ماده زمان و ماده مکان
- ۴۲۵.....صورت جسم
- ۴۲۶.....اشکالاتی که از طرف پیروان حکمت مشاء بر تغییرات ذاتی ماده وارد آمده است
- ۴۲۸.....نیرو و حرکت عین یکدیگرند
- ۴۲۸.....صورت عینی و صورت ادراکی
- ۴۳۱.....ماده کلی یا جسم کلی عالم
- ۴۳۱.....خلاصه مطالب گذشته از اول مبحث حرکت
- ۴۳۳.....محتوای مبحث جسم

- ۴۴۹..... مذهب ثنویت وجود
- ۴۵۰..... - ثنویت وجود از نظر صدرالدین شیرازی
- ۴۵۱..... - حقیقت نور
- ۴۵۲..... ۱- جوهریت نور
- ۴۵۳..... ۲- اختلاف نور با اجسام دیگر
- ۴۵۳..... ۳- حرکت یا انتقال نور
- ۴۵۴..... ۴- ماده نور
- ۴۵۴..... ۵- آیا نور واحد متصل یا مرکب از ذرات است؟
- ۴۵۵..... - اشعه مرئی و نامرئی
- ۴۵۷..... ۶- رابطه نور با اجسام دیگر و تاثیرات نور در حواس انسانی
- ۴۵۸..... - ظهور عینی و ظهور ادراکی نور
- ۴۵۸..... - تاثیر نور در اجسام
- ۴۶۰..... - وجود عینی و ادراکی اشیاء عین جلوات نور است
- ۴۶۰..... - کمیت اتصالی چیست؟
- ۴۶۱..... - مقایسه صدرالدین با برکلی
- ۴۶۲..... - نقطه اختلاف نظر صدرالدین با برکلی
- ۴۶۲..... - مصدر حقیقی نور
- ۴۶۳..... - حقیقت نور
- ۴۶۷..... - ثنویت با نور و ظلمت ایرانی
- ۴۶۷..... - حرارات
- ۴۶۸..... ۱- جوهریت یا عرض بودن حرارت
- ۴۶۸..... ۲- حرارت جوهری
- ۴۷۱..... محتوای مذهب ثنویت وجود
- ۴۹۶..... مبحث تثلیث وجود
- ۴۹۶..... - تثلیث وجود از نظر صدرالدین شیرازی
- ۴۹۷..... - نفس کلی
- ۴۷۰..... ۱- نفس کلی از نظر پیروان مشاء

- ابطال وجود افلاک از طرف صدرالدین شیرازی..... ۴۹۹
- ۲- روح کلی از نظر رواقیون..... ۵۰۰
- ۳- عالم نفوس از نظر فلاسفه اشراق..... ۵۰۰
- نفس کلی از نظر فلاسفه اروپا..... ۵۰۰
- استقلال نفسیات از نظر صدرالدین شیرازی..... ۵۰۱
- نفسانیات ذهنی و نفسانیات شعوری و حسی..... ۵۰۲
- معنی آسمان و نفس آسمانی از نظر صدرالدین شیرازی..... ۵۰۳
- محتوای مبحث تثلیث وجود..... ۵۰۶

نتیجه عجم

- فی نتیجه ما قدمناه و ثمره ما اصلناه..... ۵۱۹
- در نتیجه آنچه که به عنوان مقدمه بیان داشتیم و بهره آنچه که کاشتیم..... ۵۲۳
- فی ربط الحادث بالقدیم..... ۵۲۷
- تنسیه تمثیلی..... ۵۲۹
- بحث و تحصیل..... ۵۳۰
- تکمیل مشرقی..... ۵۳۳
- شک و تحقیق..... ۵۳۴
- در ارتباط حادث بقدیم..... ۵۳۷
- آگاهی دادن مثالی..... ۵۳۹
- بحث و تحصیل..... ۵۴۰
- تکمیل مشرقی (اشراقی الهامی)..... ۵۴۳
- شک نمودن و تحقیق آن..... ۵۴۴
- فی نحو وجود العقول الفعالة ودفع ما اشتهر من الفلاسفة ان لها تسمردا غیر تسمرد الذات
الا لهیه حتی یکون فی الوجود قدماء فوق واحد، و اثبات لاقدیم ذاتا و زمانا الا الله الواحد
القهار..... ۵۴۷
- وهم و تحصیل..... ۵۴۹
- تنویر عرشی..... ۵۵۰
- لامعه عرشیه..... ۵۵۱
- سراخر (فی تلاش عالم الطبیعه و دثوره و فئانه)..... ۵۵۱

- تایید ۵۵۲
- در نحوه وجود عقول فعال و دفع آنچه که از (سخن) فلاسفه مشهور است که آنها را جاودانگی و سرمدیتی است غیر از سرمدیت و جاودانگی ذات الهی، تا آنکه در وجود، قدیمی جز قدیم یکتا نباشد، و اثبات آنکه قدیمی نه از جهت ذات و نه از جهت زمان جز خداوند یکتای چیره نیست ۵۵۵
- و هم و تحصیل ۵۵۷
- درخشان کردن عرشی ۵۵۸
- درخششی عرشی ۵۵۹
- رازی دیگر (در از هم پاشیدن عالم طبیعت و نابودی و فنای آن) ۵۵۹
- یاری دادن ۵۶۰
- خاتمه الرسالة صدرالمآلهین شیرازی (فی عجماء)
- فی ذکر اقوال اعظام الحكماء الاولین و اکابر الفلاسفه السابقین فی حدوث العالم ۵۶۳
- پایان رساله صدرالمآلهین شیرازی (در عجماء)
- در بیان سخنان بزرگان از حکماء نخستین و اکابر فیلسوفان پیشین در حدوث عالم ۵۸۰
- هفت دسته از دانشمندان در جهنمند ۵۹۷
- لغت نامه (معانی لغات ستاره دار) ۵۹۹
- منابع ۶۴۴